

Kózkowate jako wskaźnik stanu lasu

Bioróżnorodność w lasach gospodarczych nie jest mniejsza niż w rezerwach – taki m.in. wniosek można wysnuć z wyników badań Artura Sawickiego z Instytutu Badawczego Leśnictwa nad wpływem zmian środowiskowych na zgrupowania kózkowatych.

Foto: AFCH, A. SAWICKIEGO

Nadobnica alpejska

Autor przygotowywanej rozprawy doktorskiej zadał sobie trud sformułowania odpowiedzi na fundamentalne pytanie: jak gospodarka leśna w określonym obszarze krajobrazu wpływa na kształtowanie się różnorodności biologicznej, na przykładzie jednej z grup troficznych – chrząszczy z rodziny kózkowatych.

W Polsce żyje około 200 gatunków kózkowatych. 2/3 z nich są gatunkami rzadkimi albo nawet bardzo rzadkimi. Dlatego są one tak bardzo ważnym wskaźnikiem zdrowotności lasów. W Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach kózkowate wcale nie należą do rzadkości. W lasach gospodarczych spotykana jest szkodnica jodłowa, która – wbrew nazwie – zasiedla mocno prześwietlone świerki. Można trafić na nią np. w Nadleśnictwie Rudziniec, ale także w sąsiednich nadleśnictwach. Bardzo „pożądaną” przez „kóskarzy”, gdyż tak w entomologicznym żargonie nazywa się amatorów kózkowatych, jest także żerdzianka. Występuje wyspowo, także jest związana ze świerkami.

– Nie mamy zbyt wielu monokultur, a to są świetne warunki dla kózkowatych, które lubią różnorodność gatunków drzew i roślin – mówią w Nadleśnictwie Rudziniec.

Bardzo pożądana jest nadobnica alpejska, która lubi stare, bukowe drzewostany.

– Dla poprawy warunków rozwoju nadobnicy alpejskiej bardzo dobrym rozwiązaniem jest pozostawianie w drzewostanach wszel-

kiego rodzaju fragmentów drewna, od kłód po odziomki i wyżynki, a głównym determinantem jej występowania jest duże nasłonecznienie – stwierdził **Wiesław Szczepański**, starszy specjalista w Wydziale Ochrony Ekosystemów RDLP w Katowicach. – Ochrona ścisła nie zawsze się sprawdza, gdyż nie gwarantuje zachowania obiektów chronionych – tak m.in. było z zanikiem występowania nadobnicy w Pienińskim Parku Narodowym.

Przedmiotem analizy A. Sawickiego była dynamika zmian zgrupowań kózkowatych oraz uwarunkowania ekologiczne decydujące o występowaniu zróżnicowanego ich składu w poszczególnych drzewostanach – rezerwatu ścisłego (Rezerwat „Hulskie” im. Stefana Myczkowskiego) i przylegających drzewostanów gospodarczych.

Wyniki badań z lat 1992-1993 przeprowadzonych w Rezerwacie, które mogą być przydatne do analizy występowania kózkowatych na terenie także lasów RDLP w Katowicach, wykazały występowanie 46 gatunków z grupy kózkowatych, spośród 83 odnotowanych. Metody gospodarki leśnej ostatniego dwudziestolecia, a zwłaszcza prowadzenie na szeroką skalę przebudowy otaczających rezerwat drzewostanów olchowych, miały wpływ na zmiany składu gatunkowego oraz liczebności zgrupowań kózkowatych. Stąd też po 20 latach przeprowadzono inwentaryzację tych chrząszczy na terenie Rezerwatu i przylegających drzewostanów gospodar-

czych, będących w przebudowie – tą samą metodą transektów, ze szczegółowym opisem łącznej liczby stwierdzonych osobników i gatunków.

Większość chrząszczy z rodziny kózkowatych to gatunki saproksylobiontyczne, których rozwój związany jest z drewnem gatunków drzewiastych. Dlatego w trakcie badań zwrócono szczególną uwagę na skład gatunkowy drzewostanów podlegających ścisłej ochronie oraz lasów gospodarczych w układzie: składów gatunkowych, zasobności grubizny, ilości i rodzaju martwego drewna. Wynik porównań wskazują na ponaddwukrotnie wyższą zasobność drzewostanów rezerwatowych.

W wyniku pomiarów martwego drewna stwierdzono, że w drzewostanach rezerwatowych jego ilość jest czterokrotnie większa niż w lasach gospodarczych (odpowiednio 76,7 m sześć./ha i 19,9 m sześć./ha) i znacznie przekracza średnią krajową (5,8 m sześć./ha) otrzymaną z Wielkoobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasu (BULiGL, 2010). Należy również podkreślić wysoki udział martwego drewna w grubiznie ogółem, który w Rezerwacie „Hulskie” wynosi 15,1% (średnia w parkach narodowych – 10,65%), a w lasach gospodarczych 5% (przy średniej krajowej w LP poniżej 2%). Dzięki dużej zasobności drzewostanów oraz ilości martwego drewna kózkowate w drzewostanach pasma Otrytu znajdują dobre warunki do rozwoju.

KAMILA NAROWSKA

